

ПРО СІМР

З метою обґрунтування заходів з надання грошової допомоги та розуміння динаміки ринку в Україні, у березні 2022 року Робоча група з питань грошової допомоги в Україні (РГГД) створила Спільну ініціативу з моніторингу ринку (СІМР). Керівництво ініціативою здійснює Цільова група 4 з моніторингу КРГ (ЦГ4), очолювана організацією ACTED та Ініціативою REACH за підтримки членів РГГД.

Дослідження стану ринків України проводиться щомісяця. У кожному населеному пункті польові команди реєструють ціни та інші показники ринку шляхом опитування підприємств роздрібною торгівлі та покупців. Окрім опитувань, REACH також проводить онлайн-моніторинг цін по всій країні. У цьому інформаційному бюлетені представлений огляд цін на основні продукти харчування та непродовольчі товари (НПТ) у досліджуваних регіонах, а також витрати, пов'язані з основними позиціями кошика СІМР, який складається з 20 основних продуктів харчування та засобів гігієни.

ОСНОВНІ ВИСНОВКИ

Автомобільне паливо стало знову доступним, при цьому 49% опитаних покупців повідомили про його повну доступність, а 25% - про обмежену доступність. В результаті, уряд запропонував відновити податки на бензин та дизельне паливо.

У липні ціни на паливо знизились, але залишилися високими.

У країні спостерігалось **збалансоване зростання цін на продукти харчування та засоби гігієни** на 7% та 8% відповідно.

Зберігаються регіональні відмінності в цінах: на Півночі вартість повного кошика СІМР на 20% вища, ніж на Заході.

21 липня Національний банк України (НБУ) девальвував курс гривні, що викликало занепокоєння щодо зростання інфляції в найближчі місяці.

Вартість повного кошика СІМР

1051 UAH ▲ +7%

28.41 USD ▲ +8%

28.10 EUR ▲ +12%

Курс обміну валют*

UAH/USD

37.00 ▲ +4,2%

UAH/EUR

37.40 ▼ -0,8%

15 Партнери-учасники

916 Кількість проведених інтерв'ю

466 Опитані підприємства роздрібною торгівлі

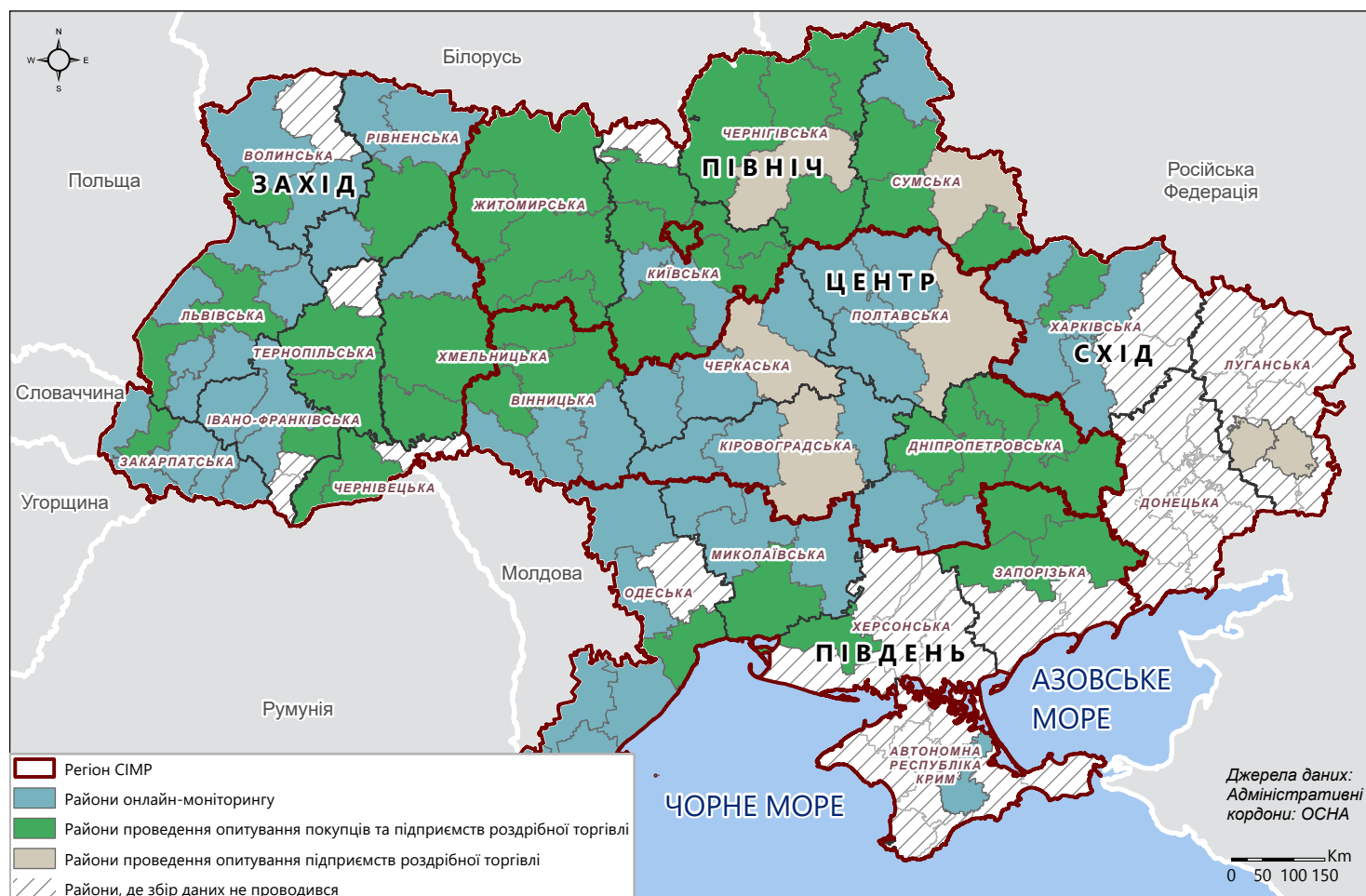
450 Опитані покупці

23 Досліджені області

100 Досліджені громади

*Середній обмінний курс валют станом на 15 червня на паралельному ринку (<http://minfin.com.ua>)

Карта 1. Географічне охоплення (особисті та онлайн інтерв'ю)



НАЯВНІСТЬ ТОВАРІВ

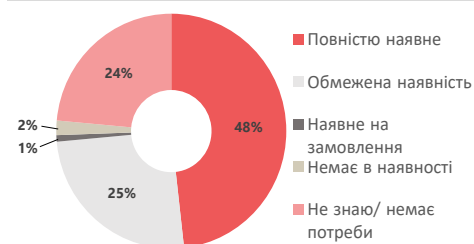
Після кількох місяців дефіциту пального по всій країні в липні ситуація стабілізувалась завдяки налагодженню нових маршрутів постачання та зниженню світових цін на нафту до рівня періоду, що передував російському вторгненню¹. У липні 48% опитаних покупців (порівняно з 9% опитаних покупців у червні) повідомили, що пальне є повністю доступним (графік 1). Як наслідок, уряд нещодавно звернувся до парламенту з проханням частково відновити податки на бензин та дизельне паливо з метою зміцнення державного бюджету².

Уряд оголосив, що ціни на опалення залишаться незмінними на період війни, незважаючи на прогнозовані труднощі із теплопостачанням у найближчий зимовий період³. Як видно з графіку 2, відсоток опитаних споживачів, які повідомили, що паливо для опалення є повністю доступним, залишається незмінним (49%) порівняно з

попереднім місяцем.

В Україні загальна доступність продуктів харчування, засобів гігієни та лікарських засобів для споживачів зросла порівняно з двома попередніми місяцями (графіки 3-5). Натомість, доступність теплового одягу зменшилась порівняно з червнем (графік 6).

Графік 1: % покупців, які повідомили про наявність автомобільного пального, загалом по країні



Графік 2: % покупців, які повідомили про наявність палива для опалення, загалом по країні



Графік 3: % покупців, які повідомили про наявність продуктів харчування, загалом по країні



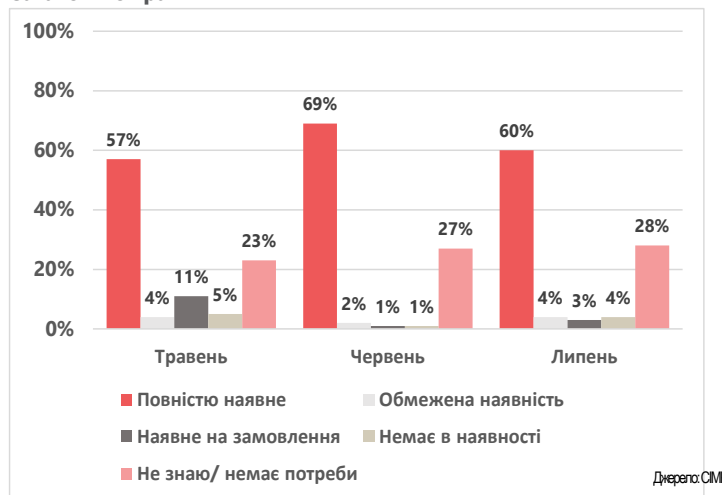
Графік 4: % покупців, які повідомили про наявність засобів гігієни, загалом по країні



Графік 5: % покупців, які повідомили про наявність ліків, загалом по країні



Графік 6: % покупців, які повідомили про наявність теплового одягу, загалом по країні



КОШИК СІМР

Кошик СІМР - це частина мінімального споживчого кошика (МСК) з 296 позицій, розробленого Державною службою статистики України, до якого входять лише основні продукти харчування та засоби гігієни, які середньостатистичне домогосподарство купує на регулярній основі. Вміст кошика МСК було визначено під час консультацій із Робочою групою з питань грошової допомоги в Україні. Тенденції у вартості цього кошика свідчать про зростання споживчих цін.

У липні вартість повного споживчого кошика СІМР загалом по країні зросла на 7% і становила 1051 грн. Найбільш різке зростання цін у липні спостерігалось у Північному регіоні, де також була зафіксована найвища вартість споживчого кошика - 1153 грн, що на 20% перевищувала його вартість у Західному регіоні (960 грн).

ВМІСТ КОШИКА СІМР

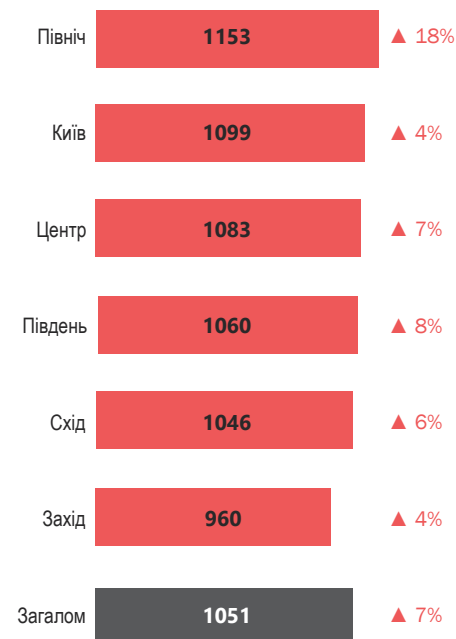
Продовольчі товари

Хліб	500 г
Гречка	1 кг
Морква	1 кг
Курятина (стега охолоджені)	1 кг
Каші для першого прикорму	200 г
Вода питна	1,5л
Яйця	10 шт
Молоко	0,9 л
Олія соняшникова, рафінована	0,9 л
Цибуля	1 кг
Картопля	1 кг
Капуста	1 кг
Рис круглий	1 кг
Борошно пшеничне біле	1 кг

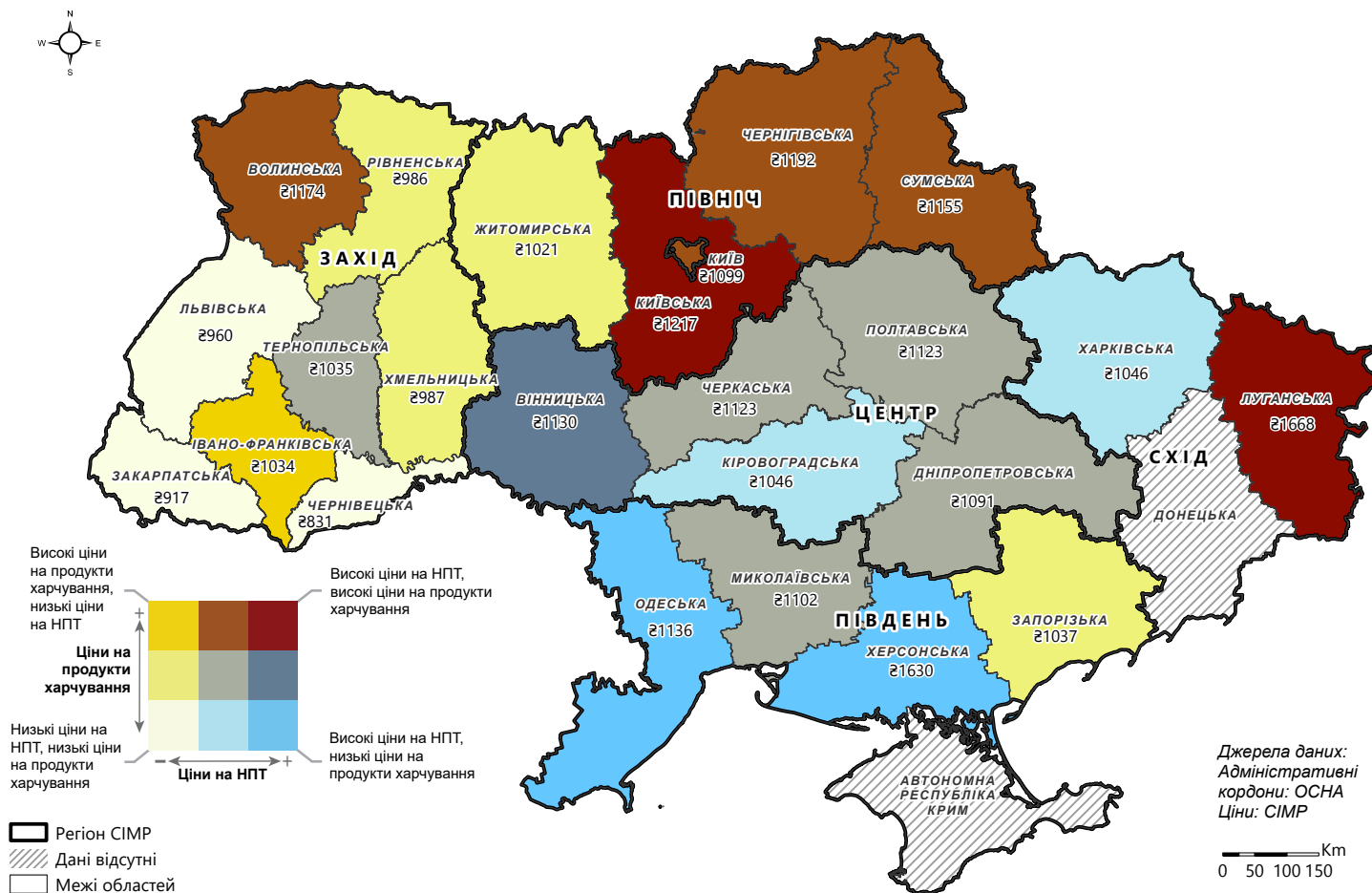
Непродовольчі товари

Туалетне мило	1 брусок (75 г)
Підгузки (дитячі, розмір 3)	1 п. (40-60 шт)
Гігієнічні прокладки	1 п. (10 шт)
Господарське мило	1 брусок (200 г)
Зубна паста	1 тюбик (75 мл)
Пральний порошок (автомат)	1 п. (400 г)

Графік 7: Медіанні значення повних кошиків СІМР за регіонами, у грн



Карта 2: Медіанні значення повних кошиків СІМР за областю



Таблиця 1: Медіанні ціни на продовольчі товари за регіоном, грн

Найменування	Одиниця	Захід		Центр		Південь		Північ		Київ		Схід		Загалом	
		Медіанна ціна	Щомісячна динаміка	Медіанна ціна	Щомісячна динаміка	Медіанна ціна	Щомісячна динаміка	Медіанна ціна	Щомісячна динаміка	Медіанна ціна	Щомісячна динаміка	Медіанна ціна	Щомісячна динаміка	Медіанна ціна	Щомісячна динаміка
Хліб	500 г	17	-1%	16	11%	18	12%	17	7%	21	2%	14	0%	17	23%
Гречана крупа	1 кг	96	3%	100	0%	100	33%	112	13%	99	27%	100	3%	100	5%
Капуста	1 кг	34	27%	35	17%	27	-21%	40	34%	36	11%	36	-8%	35	14%
Морква	1 кг	34	38%	35	29%	33	28%	35	30%	33	27%	35	29%	34	30%
Курячі стегна охолоджені	1 кг	86	-19%	87	-16%	68	-34%	79	-13%	94	30%	76	-7%	83	-15%
Каші для першого прикорму	200 г	66	-7%	78	30%	100	0%	63	-6%	123	31%	55	-17%	72	5%
Яйця курячі	10 шт	26	18%	26	29%	27	34%	28	34%	25	26%	26	18%	26	25%
Молоко 2,5%	900 мл	29	1%	28	-7%	34	35%	32	4%	28	-8%	29	4%	29	-2%
Олія соняшникова рафінована	900 мл	60	-1%	65	7%	65	9%	68	13%	54	-10%	60	-1%	62	4%
Цибуля	1 кг	27	26%	30	172%	26	-13%	30	67%	29	21%	30	3%	29	30%
Картопля	1 кг	17	113%	18	74%	14	21%	25	154%	19	99%	19	68%	18	83%
Рис круглий	1 кг	55	6%	54	8%	59	37%	56	2%	49	-16%	57	-1%	56	4%
Вода	1,5 л	10	-17%	13	15%	15	24%	15	27%	12	4%	14	8%	13	9%
Борошно пшеничне	1 кг	22	25%	19	15%	21	6%	21	26%	18	-10%	18	-2%	20	11%
ЗагаЗагалом		578	3%	604	11%	607	5%	622	12%	640	15%	568	1%	595	7%

Джерело: CIMP

Таблиця 2: Медіанні ціни на непродовольчі товари (засоби гігієни) за регіоном, грн

Найменування	Одиниця	Захід		Центр		Південь		Північ		Київ		Схід		Загалом	
		Медіанна ціна	Щомісячна динаміка	Median price	Щомісячна динаміка	Median price	Щомісячна динаміка	Median price	Щомісячна динаміка	Median price	Щомісячна динаміка	Median price	Щомісячна динаміка	Median price	Щомісячна динаміка
Мило туалетне	1 брусок 75 г	12	-14%	11	38%	12	55%	13	56%	11	11%	10	32%	12	40%
Підгузки дитячі 5-9 кг	1 уп. (40-60 шт)	264	12%	332	11%	300	0%	395	38%	304	-13%	377	24%	318	6%
Гігієнічні прокладки	1 уп. (10 шт.)	28	-7%	31	-40%	N/A	N/A	32	-34%	N/A	N/A	10	-60%	30	-2%
Господарське мило	1 брусок 200 г	16	-2%	19	13%	16	-4%	17	-9%	19	26%	14	-11%	17	0%
Зубна паста	1 тубик 75 мл	30	-3%	44	-14%	57	125%	41	39%	56	-3%	29	-5%	42	39%
Пральний порошок	1 пачка 400 г	32	-12%	43	9%	37	69%	34	5%	39	-12%	37	7%	37	5%
Загалом		382	5%	479	3%	423	14%	532	26%	429	-14%	478	14%	456	8%

Джерело: CIMP

Графік 8: Динаміка цін на пшеницю на міжнародному ринку, у %, з січня 2022 р.



Джерело: Business Insider [\[link here\]](#)

* Н/з у вищенаведених таблицях означає випадки, коли зміну цін у порівнянні з попереднім місяцем неможливо визначити через відсутність достатньої кількості даних.

Ціни

У липні ціни на продовольчі товари в кошику CIMP зросли на 7%, а на непродовольчі товари - на 8%. Найбільше зростання цін на продовольчі товари спостерігалось у Києві (15%), а на непродовольчі товари - на Півночі (26%).

Найдорожчий продуктивний кошик був у Києві (640 грн), а найдешевший - на Сході (568 грн). Найдорожчий кошик НПТ був на Півночі, а найдешевший - на Заході.

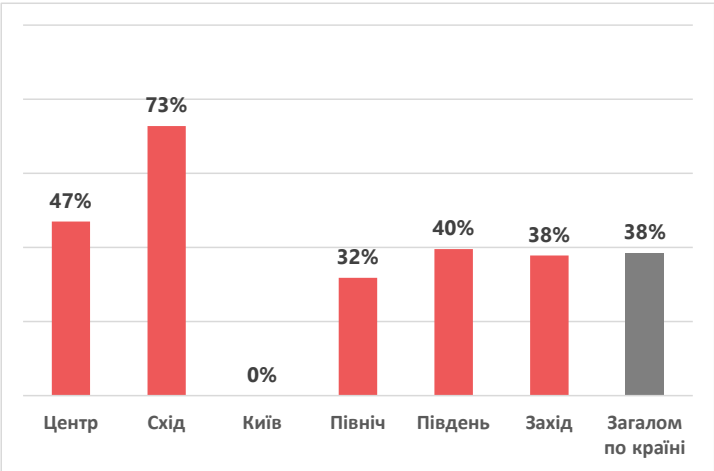
Серед продуктів харчування, охоплених моніторингом CIMP, загалом по країні найбільше зросли ціни на картоплю (83%), далі йдуть морква та цибуля (30%). Серед НПТ найбільше здорожчали туалетне мило та зубна паста - на 40% та 39%, відповідно.

Як показано на графіку 8, починаючи з

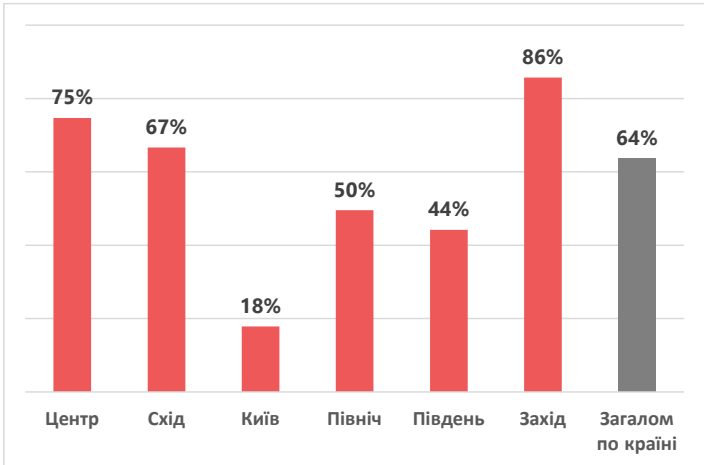
травня, світові ціни на пшеницю постійно знижуються, але залишаються вищими за довоєнний рівень. «Дзеркальні» угоди, підписані Росією та Україною за посередництва ООН та Туреччини 22 липня, дають надію на те, що значна частина з майже 20 млн. тонн зерна, заблокованих в портах України, потраплять на міжнародні ринки⁴.

Однак існує невпевненість щодо того, чи продовжать світові ціни на пшеницю знижуватися в найближчі місяці. Для України ключовими питаннями є швидкість збору та зберігання нового врожаю, а також безпека проходження суден нещодавно відкритими морськими транспортними коридорами⁵.

Графік 9: % підприємств роздрібно́ї торгівлі, які повідомили про труднощі у підтримці функціонування та забезпеченості магазину асортиментом товарів, за регіоном



Графік 10: % підприємств роздрібно́ї торгівлі, які повідомили, що вони очікують нових труднощів у зв'язку з конфліктом, за регіоном

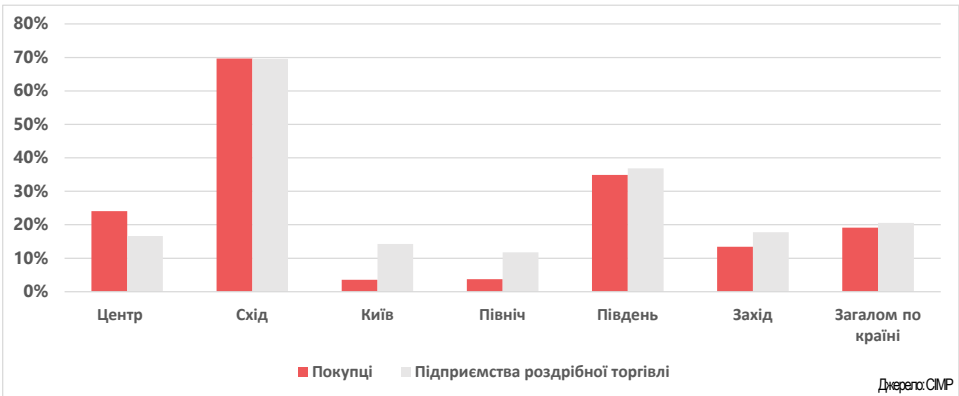


Графік 11: % підприємств роздрібно́ї торгівлі, які повідомили про нові труднощі, що виникли з початку конфлікту, за типом труднощів та регіоном



Джерело: CIMP

Графік 12: % покупців та підприємств роздрібно́ї торгівлі, які повідомили про вплив конфлікту на можливість доступу до магазинів, за регіоном



Джерело: CIMP

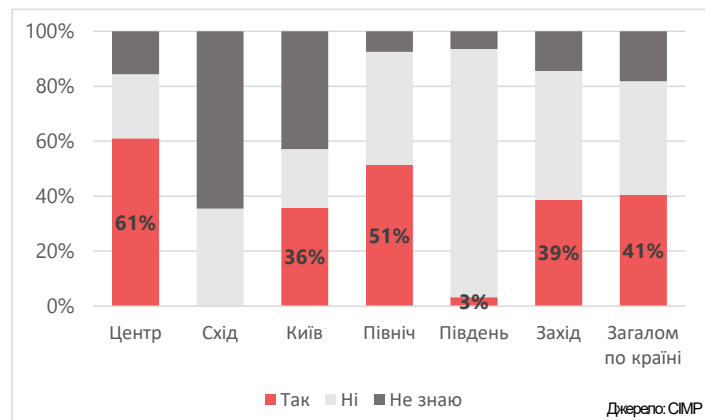
ДОСТУП ДО МАГАЗИНІВ ТА ЇХ РОБОТА

В Україні, за винятком Києва, у підприємств роздрібно́ї торгівлі досі є труднощі з підтримкою роботи магазинів та забезпеченням належного асортименту товарів. Однак, порівняно з червневим раундом дослідження CIMP, відсоток опитаних підприємств, які повідомили про вищезгадані труднощі, був меншим. Очікування щодо виникнення нових проблем у майбутньому залишилися відносно незмінними (64% порівняно з 67% у червні загалом по країні).

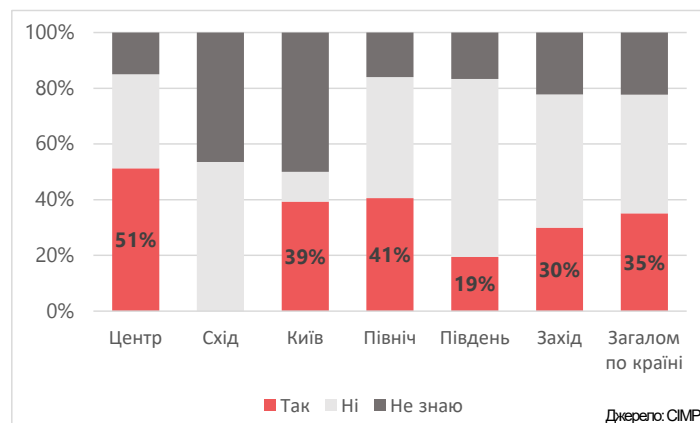
Підвищення закупівельних цін є основною проблемою для підприємств роздрібно́ї торгівлі загалом по країні, тоді як основною проблемою на Сході є фізична небезпека.

На думку як покупців, так і підприємств роздрібно́ї торгівлі, рівень доступності магазинів в Україні погіршився порівняно з червнем.

Графік 13: % підприємств роздрібної торгівлі загалом по країні, які в основному залежать від одного постачальника продовольчих товарів



Графік 14: % підприємств роздрібної торгівлі загалом по країні, які в основному залежать від одного постачальника засобів гігієни



ПОСТАЧАННЯ

Залучення лише одного постачальника може бути стратегічним рішенням за звичайних обставин. Однак, у нинішній ситуації суттєвої ринкової невизначеності перехід до закупівлі в одного постачальника є, скоріш за все, вимушеним кроком, зумовленим обмеженими можливостями вибору. У липні відсоток підприємств торгівлі, які повідомили про роботу в основному з одним постачальником, збільшився загалом по країні як у сегменті продуктів харчування, так і засобів гігієни - на 18% (до 41%) та на 5% (до 35%) відповідно.

Аналіз ланцюгів постачання може бути складним процесом, тому будь-які дані щодо постачальників слід розглядати як орієнтовні, що потребують подальшої триангуляції.

ФІНАНСОВІ ПОСЛУГИ

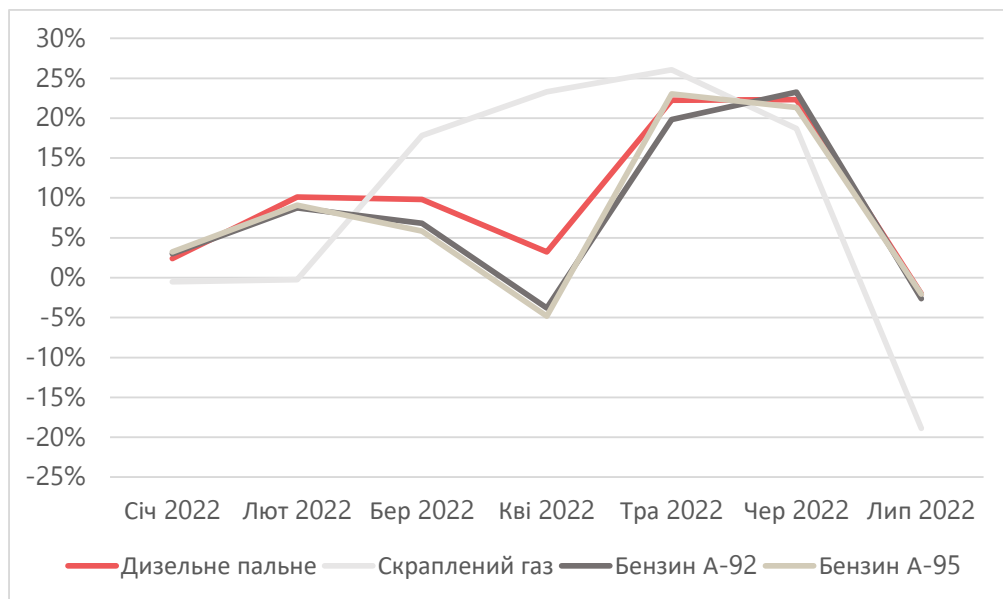
78% та 81% підприємств роздрібної торгівлі-респондентів повідомили про повну доступність банківських відділень та банкоматів, згідно із загальною вибіркою по всій країні. Однак на Півдні спостерігаються певні проблеми, оскільки лише 30% місцевих підприємств роздрібної торгівлі повідомили про повну доступність банкоматів і 26% - про повну доступність банківських відділень.

ПАЛЬНЕ

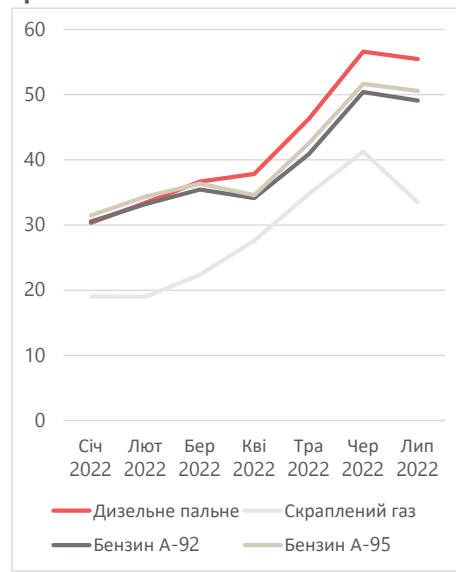
Наявність автомобільного пального в липні збільшилась порівняно з червнем (див. стор. 2). Водночас зафіксовано зниження цін на пальне, що свідчить про поступову стабілізацію ситуації з його

постачанням в країну. Ціна на скраплений газ у липні знизилась на 19%, тоді як на дизельне пальне, бензин А-92 та бензин А-95 вона знизилась дещо менше - на 2%, 2% та 3%, відповідно. Однак ціни на пальне залишаються високими порівняно з довоєнним рівнем. Порівняно з січнем у липні ціни на дизпаливо зросли на 183%, на бензин А-92 - на 161%, на бензин А-95 - на 161% та на скраплений газ - на 176%.

Графік 15: Щомісячна динаміка цін на автомобільне пальне, грн



Графік 16: Ціна на автомобільне пальне, грн



МАКРОЕКОНОМІЧНІ ПОКАЗНИКИ

21 липня Національний банк України девальвував курс гривні, який був фіксованим з початку війни. Внаслідок цього обмінний курс гривні до долара США одразу виріс з 29,25 до 36,57. Є побоювання, що це може призвести до ще більшого розкручування інфляційної спіралі внаслідок усунення прив'язки фіксованого обмінного курсу до національної валюти⁶. Середній обмінний курс комерційних банків у липні також суттєво підвищився.

Торговельний баланс (на момент підготовки звіту дані були доступні лише за червень) знизився порівняно з травнем через різке підвищення вартості загального імпорту.

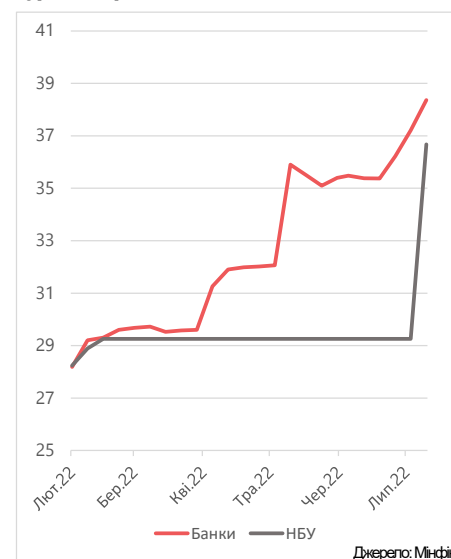
ОРЕНДНА ПЛАТА

Згідно з отриманими даними, вартість оренди 1-кімнатної квартири загалом по країні зросла на 16% порівняно з січнем. У 2021 році зростання за аналогічний період становило 3%. У липні найбільше відносно зростання орендної плати порівняно з січнем було зафіксовано в Кіровоградській (61,5%), Чернівецькій (58%) та Івано-Франківській (45%) областях.

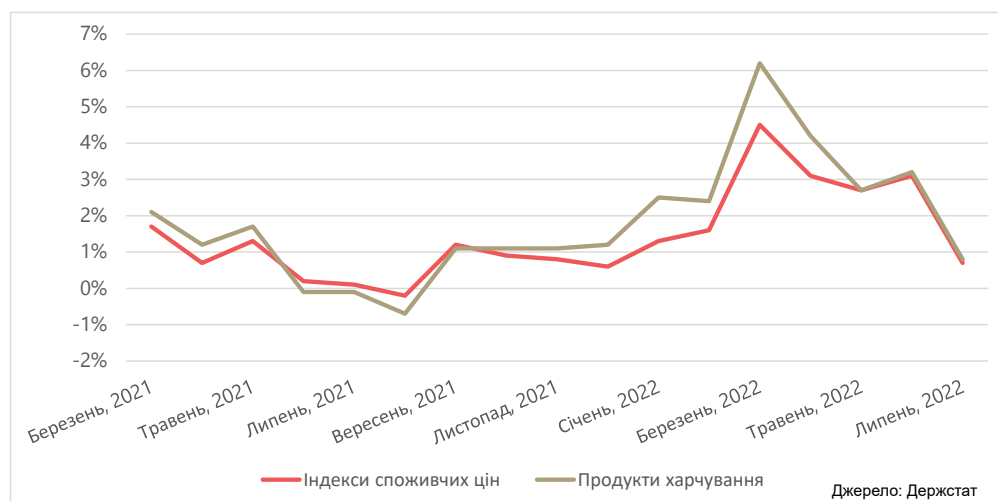
ЛІКАРСЬКІ ЗАСОБИ

У липні тривало зростання цін на основні лікарські засоби, такі як антибіотики, анальгетики та судинорозширювальні препарати, за винятком судинорозширювальних препаратів імпортного виробництва.

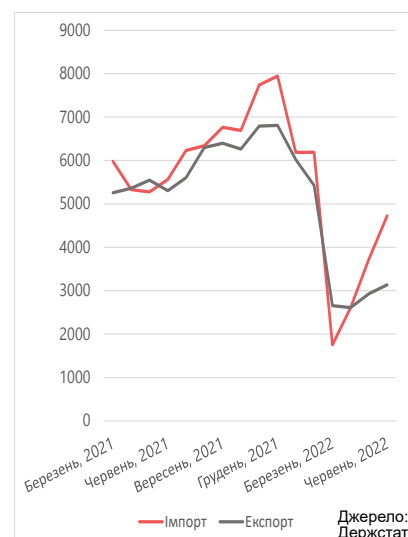
Графік 17: Середньоринковий обмінний курс долара США



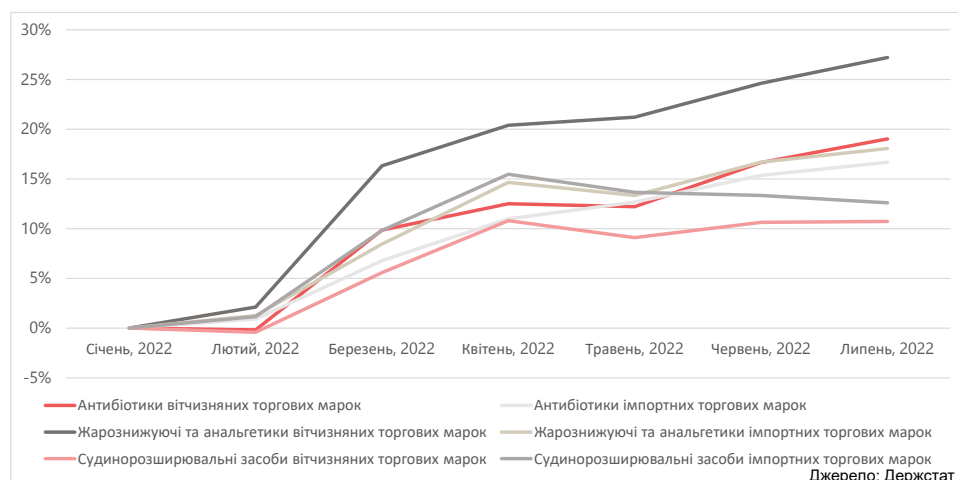
Графік 18: Щомісячна динаміка темпів інфляції



Графік 19: Динаміка валової вартості експорту та імпорту України, млн дол. США



Графік 20: Кумулятивне зростання цін на окремі лікарські засоби, у середньому по країні, у %, з січня 2022 р.



Графік 21: Області-лідери за темпами зростання орендної плати за 1-кімнатну квартиру, у %, з січня 2022 р.



Загальна інформація

Починаючи з 24 лютого 2022 року, ескалація збройного конфлікту в Україні призвела до масового переміщення населення та гуманітарної кризи. Враховуючи значущість багаточисельних грошових коштів як форми надання допомоги, моніторинг ринку має ключове значення для забезпечення ефективності гуманітарної діяльності, її стійкості та запобігання завданню шкоди місцевій економіці. У зв'язку зі стрімким поширенням конфлікту на ті території країни, де раніше не відбувалось воєнних дій, дані про гуманітарні ринки в районах, постраждалих внаслідок конфлікту, є вкрай обмеженими та неповними. Метою Спільної ініціативи з моніторингу ринку (CIMP) є заповнення цього інформаційного пробілу шляхом надання необхідних та своєчасних даних про цінові тенденції та показники функціонування ринку.

Методологія

CIMP реалізується спільно з Робочою групою з надання грошової допомоги (РГГД) через Цільову групу 4 з моніторингу, очолювану організацією ACTED та Ініціативою REACH. Збір даних здійснюється спільними зусиллями членів РГГД по всій країні один раз на місяць. Методологія базується на кількісних структурованих інтерв'ю з респондентами, відібраними спеціально для цього.

У рамках дослідження використовуються два узгоджені опитувальники, один з яких призначений для підприємств роздрібної торгівлі, які виступають в ролі ключових інформантів (KI) щодо ситуації у відповідних сегментах ринку, а інший - для покупців у досліджуваних магазинах і на ринках для проведення індивідуальних інтерв'ю. Партнери зосереджують увагу на опитуванні підприємств роздрібної торгівлі, а не оптовиків чи дистриб'юторів, оскільки саме вони мають найбільше контактів з вразливими групами населення.

Первинні дані збираються та аналізуються на рівні громади. Партнери надають дані з найбільших ринків роздрібної торгівлі кожної громади, а також з окремих мережевих магазинів. Завдання кожної польової команди - зібрати мінімум 3 ціни на певний товар у кожній досліджуваній громаді шляхом опитування підприємств роздрібної торгівлі, а також провести щонайменше 5 інтерв'ю з покупцями у кожній досліджуваній громаді.

Згідно з метою мінімального споживчого кошика, за кожним найменуванням реєструється лише ціна найменш дорогого бренду або сорту, які користуються попитом. Усі дані збираються польовим персоналом, який володіє загальною методологією та інструментами CIMP. Далі ці дані надходять на загальний сервер РГГД -

КоВо, очищаються та аналізуються фахівцями REACH.

CIMP також інтегрує вторинні дані шляхом віддаленого моніторингу цін. Щомісяця інтерв'юери REACH збирають дані про ціни та наявність усіх товарів CIMP через веб-портал АТБ, однієї з найбільших мереж супермаркетів в Україні. Точність методики дистанційного моніторингу перевіряється шляхом особистих вибірових перевірок у магазинах АТБ. Крім того, вторинні дані з інших джерел, зокрема Державної служби статистики України, також інтегровані в CIMP та можливості використовуються для триангуляції.

Ціни, представлені в даному інформаційному бюлетені, є «медіанами місцевостей», розробленими для мінімізації впливу відхилень та нерівномірної кількості цін, отриманих із різних населених пунктів. Спочатку розраховуються медіанні ціни кожного досліджуваного товару у межах кожної досліджуваної громади; потім для кожного товару фахівці REACH розраховують медіану цього списку медіанних цін на рівні громади для більших територіально-адміністративних одиниць - районів, областей, регіонів та всієї України.

Труднощі та обмеження

Оскільки CIMP спирається на методологію цілеспрямованої вибірки, результати мають розглядатися як орієнтовні, а не репрезентативні. Крім того, результати відображають лише ринкові умови в той період часу, коли їх було отримано.

У методології CIMP для кожного товару реєструється ціна найменш дорогого з брендів або сортів, що зазвичай купуються, наявних в магазині. Оскільки доступність брендів може змінюватись від регіону до регіону, порівняння цін у різних регіонах може іноді базуватися на дещо відмінних продуктах.

У деяких випадках партнерам не вдалося зібрати мінімальну кількість інтерв'ю з підприємствами роздрібної торгівлі або покупцями, передбачену методологією CIMP. За необхідності, для компенсації відсутніх цін та розрахунку вартості кошика CIMP використовувалася інтерполяція від медіани на рівні району чи області.

Хоча методологія дистанційного моніторингу CIMP дозволяє отримати надійні дані про ціни та доступність, додаткові дані про функціональність ринку не можуть бути зібрані за допомогою цієї методології.

Методика дистанційного моніторингу залежить від онлайн послуг АТБ, і тому дистанційні дані доступні лише в тих регіонах, де АТБ продовжує надавати ці послуги. До цих районів зазвичай не входять непідконтрольні Уряду України території або території, які все ще дуже

потерпають внаслідок збройного конфлікту.

Оскільки CIMP охоплює дедалі більше нових громад, це може зумовити деякі зміни у загальних медіанних цінах.

ПАРТНЕРИ



Про Ініціативу REACH

Метою Ініціативи REACH є допомога у розробці інформаційних інструментів та продуктів, які покращують здатність гуманітарних організацій приймати рішення на основі фактичних даних в контексті надзвичайних ситуацій, відновлення та розвитку. Методології, які використовує REACH, передбачають збір первинних даних та поглиблений аналіз. Діяльність REACH відбувається в рамках механізму міжвідомчої координації допомоги. REACH - це спільна ініціатива організації Ініціативи IMPACT, ACTED та Навчального та науково-дослідного інституту ООН - Програми оперативного застосування супутникових технологій (UNITAR-UNOSAT). Детальнішу інформацію про REACH можна знайти на сайті <http://reach-initiative.org>.

Кінцеві висновки

- 1 Financial Times, “Oil prices drop below \$95 for first time since invasion of Ukraine”, 14.07.2022 р.
- 2 Reuters, “Ukraine to resume excise tax on fuel to replenish budget during war”, 15.08.2022 р.
- 3 Оператор ГТС України, “Випробування на міцність: опалювальний сезон 2022-2023 років”, 29.06.2022 р.
- 4 British Broadcasting Corporation (BBC), “How much grain is being shipped from Ukraine?”, 22.08. 2022 р.
- 5 New Europe, “Exchange rate correction: Adapting Ukraine’s economy to wartime realities”, 9.08. 2022 р.
- 6 Financial Times, “Ukraine/wheat: conflict will buoy prices until sea corridor proves worth”, 9.08.2022 р.